

МЕТОДИКА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Основною метою аудиту розрахунків підприємства з покупцями і замовниками є встановлення правильності ведення розрахунків з покупцями і замовниками за отримані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи й надані послуги. Відповідно до основної мети аудитору необхідно перевірити наявність договорів на поставку продукції й правильності їх оформлення.

Головним завданням аудиту дебіторської заборгованості є:

- перевірка наявності і правильності оформлення первинних документів, що є підставою для облікових записів по дебіторській заборгованості;
- оцінка синтетичного та аналітичного обліку, правильне використання відповідних рахунків нового Плану рахунків;
- контроль правильності перенесення вхідного сальдо при відкритті нових рахунків Головної книги;
- оцінка стану дебіторської заборгованості за встановленими критеріями;
- перевірка правильності розрахунків по дебіторській заборгованості (плата грошовими коштами, векселями, іншими матеріальними цінностями);
- правильність оцінки дебіторської заборгованості, розрахунку величини резерву сумнівних боргів;
- перевірка належної класифікації дебіторської заборгованості і наявності відповідних необхідних роз'яснень у примітках до фінансової звітності;
- оцінка стану внутрішнього контролю і аудиту дебіторської заборгованості;
- зіставність показників фінансової і не бухгалтерської звітності (звіт директора фірми, фінансового огляду) щодо дебіторської заборгованості [1].

Предметом аудиту дебіторської заборгованості є господарські процеси та операції, пов'язані з виникненням, існуванням та списанням даної заборгованості [1].

Об'єктами аудиту є елементи облікової політики, операції з обліку, записи в регістрах та звітності щодо розрахунків підприємства з покупцями і замовниками.

Джерелами інформації для аудиту дебіторської заборгованості є первинні документи; облікові регістри; акти та довідки попередньої перевірки, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю; головна книга; фінансова звітність підприємства.

Як свідчить зарубіжний і вітчизняний досвід аудиторської практики, будь-яка перевірка складається з окремих послідовних етапів, які в узагальненому вигляді можна сформулювати так: підготовчий, проміжний, етап фізичної перевірки, основний – етап аудиту окремих статей звітності, заключний.

Після підписання договору на проведення аудиту важливим моментом є оцінка надійності системи внутрішнього контролю. Цього вимагають Міжнародні стандарти аудиту. Стан внутрішнього контролю слід врахувати при складанні плану і програми аудиту. Правильність визначення кількості, виду та обсягу аудиторських процедур залежить від правильної оцінки системи внутрішнього контролю [2].

На підготовчому етапі аудиту крім зазначених вище дій слід оцінити величину аудиторського ризику в цілому і при перевірці дебіторської заборгованості зокрема, тобто з'ясувати величину ймовірності того, що суттєві помилки, які є в обліку, можуть залишитися невиявленими.

На наступному етапі аудиту дебіторської заборгованості спочатку може проводитись правовий аналіз договорів з позиції чинного законодавства. Перевіряється також чи є в наявності

всі договори, чи зареєстровані ці договори в журналі реєстрації, чи правильно відображені в обліку передбачені договором операції [3].

Наступним етапом може бути інвентаризація розрахунків з дебіторами. Значна частина підприємств, як правило, нехтують проведення інвентаризації розрахунків або проводять її неякісно, тому цю роботу повинен організувати аудитор. У процесі аудиту аудитор здійснює конкретні процедури щодо перевірки дебіторської заборгованості за встановленими критеріями оцінки фінансової звітності.

На основному етапі аудиту (аудиту рахунків), який проводиться після закінчення звітного періоду, аудитор здійснює конкретні аудиторські процедури щодо перевірки дебіторської заборгованості за встановленими критеріями оцінки фінансової звітності [3].

Крім того, слід проконтролювати, чи не було платежів, які незаконно привласнені чи записані в невірному фінансовому періоді. Це зона високого ризику перевірки дебіторів. Для перевірки за цим критерієм аудитор повинен вибірково отримати підтвердження про існуючі суми заборгованості.

Оцінка дебіторської заборгованості за критерієм постійності передбачає контроль додержання постійності обраної підприємством облікової політики щодо дебіторської заборгованості та її вплив на безперервність функціонування підприємства. Отримана в ході аудиторської перевірки інформація повинна бути задокументована у вигляді робочих документів як складова частина робочих документів аудитора.

Після цього аудитор повинен оцінити достатність зібраної інформації для того, щоб зробити висновок. Якщо в ході перевірки аудитором отримано достатній обсяг даних, не було ніяких обмежень і перешкод в отриманні інформації, а попередньо оцінена величина аудиторського ризику була виправданою, то аудитор може зробити висновок, керуючись відповідним стандартом аудиту [3].

Таким чином, основною метою проведення аудиту розрахунків з покупцями і замовниками є встановлення правильності ведення цих розрахунків за отримані товарно-матеріальні цінності, прийняті виконані роботи й надані послуги. Аудиторська перевірка складається з окремих послідовних етапів, а отримана в ході перевірки інформація повинна бути задокументована у вигляді робочих документів.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість”: Затв. наказом Міністерства Фінансів України 237 від 08.11.1999 р. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 “Фінансові інструменти”: Затв. наказом Міністерства Фінансів України № 559 від 30.11.2001 р. 3. Ценклер Н. І. Вдосконалення класифікаційних ознак дебіторської заборгованості та їх значення в підвищенні контрольної-аналітичної функції обліку [Електронний ресурс] / Н.І. Ценклер, П.Б. Кватирка. – Режим доступу : <http://www.nbu.Ua/portal/statti/9.htm>.